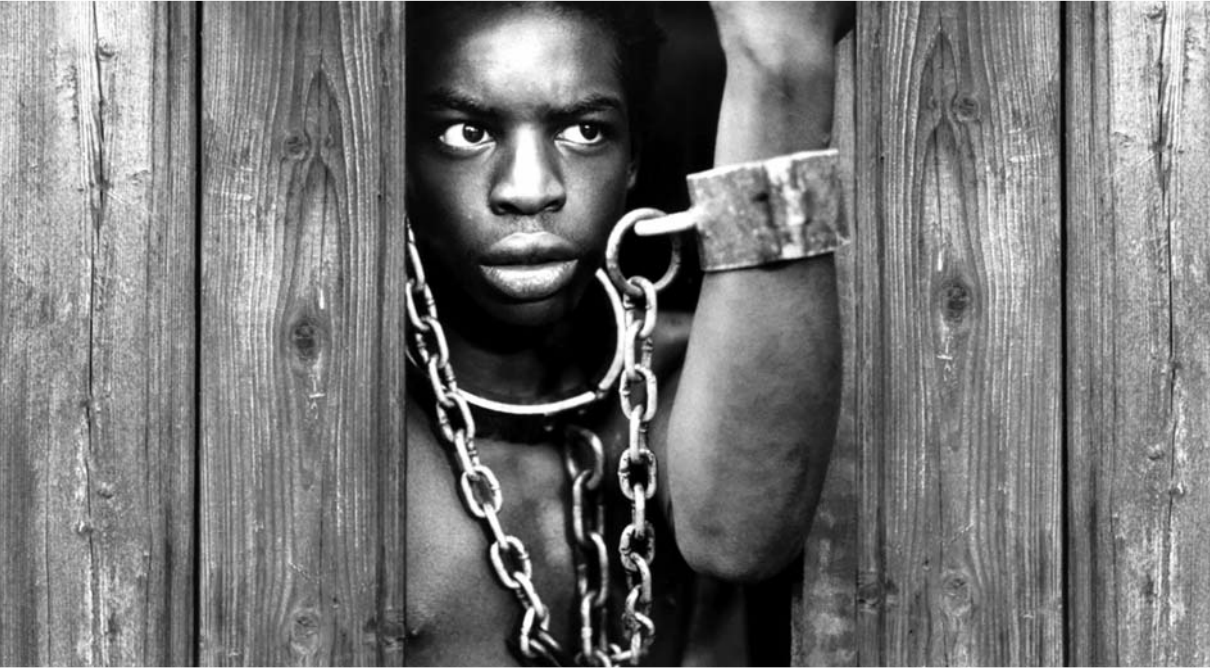

20. YÜZYIL BAŞINDA SÖMÜRGELEŞTİRİLMİŞ AFRİKA'DA TOPLU KATLIAM POLİTİKALARI: NAMİBYA'DAKİ SOYKIRIM VE ÇIKARILAN DERSLER

Prof. Joseph B. Diescho'nun Mayıs 2015'de
Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve AVİM'de Yaptığı Konuşma

20. Yüzyıl Başında Sömürgeleştirilmiş Afrika'da Toplu Katliam Politikaları: Namibya'daki Soykırım ve Çıkarılan Dersler

Prof. Joseph B. Diescho

**AVİM
(Avrasya İncelemeleri Merkezi)
Konferans Kitabı No: 16**

**Mayıs 2015
Ankara**

AVİM KONFERANS KİTABI No: 16

EDİTÖR

Turgut Kerem Tuncel

ÇÖZÜMLEME

Cemre Dilay Boztepe

Hazel Çağan

Miguel Moreno

İNGİLİZCE'DEN ÇEVİRİ

Ecem Gönül

Aytaç Yılmaz

REDAKSİYON

Şakire Furtun

Mansur Ali Gedik

Hilal Gökmen

Ecem Gönül

Merve Moray

FOTOĞRAFLAR

Hazel Çağan

TASARIM

Ruhi Alagöz

BASKI TARİHİ

Temmuz 2015

BASKI

Özyurt Matbaacılık

Büyük San. 1. Cad. Süzgül Sok. No: 7 İskitler / ANKARA

Tel: 0 312 384 15 36 - Faks: 0 312 384 15 37

Copyright © AVİM (Avrasya İncelemeleri Merkezi)

Her hakkı saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü izinsiz kopyalanamaz,
dağıtılamaz ve çoğaltılamaz.

Bu ve diğer AVİM yayınlarına ulaşmak için: www.avim.org.tr adresini ziyaret ediniz.

Önsöz

Profesör Joseph B. Diescho stratejik liderlik, kurumsal ilişkiler, siyasi analiz, (sosyal) dönüşüm ve farklılık yönetimi alanlarında uzmandır. Afrika politikaları ve anayasal demokrasi konuları üzerinde çalışmaktadır. Halen, Namibya Kamu Yönetimi Enstitüsü'nün direktörüdür. Bundan önce, Prof. Diescho Namibya'nın bağımsızlığı için Birleşmiş Milletler nezdinde kampanyalar yürütmüştür.

Prof. Diescho, Ankara ve İstanbul'daki çeşitli kuruluşlarla görüşmeler yapmak üzere Mayıs 2015'te Türkiye'deydi. Ankara'da bulunduğu süre zarfında, 12 Mayıs 2015 tarihinde Ortadoğu Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde oldukça yüksek katılımlı iki konferans verdi. 13 Mayıs 2015'te ise, AVİM'in özel davetli olan akademisyen, gazeteci, kordiplomatik ve halen görevde olan ve emekli olmuş Türk Dışişleri diplomatlarına ayrı bir konuşma yaptı.

Bu toplantılarda Prof. Diescho, Avrupa'nın Afrika'daki sömürgeciliğinin etkileri halen süren insani ve ekonomik sonuçları hakkındaki düşüncelerini paylaşmıştır. Bunun yanında, Almanlar'ın yirminci yüzyıl başlarında Namibya'daki Herero ve Nama halklarına karşı gerçekleştirdiği ve bazı akademisyenlerin soykırım olarak nitelendirdiği katliamlar hakkında görüşlerini ifade ederken, hukuken tanımlanmış olan soykırımın özgül unsurları hakkında da dinleyicilere bilgi vermiştir.

Prof. Diescho'nun konferansları kasvetli ve tekdüze akademik konuşmalardan ziyade, belli bir felsefi yaklaşım çerçevesinde değerlendirilen oldukça detaylı olgular üzerine kurulu canlı ve samimi konuşmalardır. Prof. Diescho'nun konferansları genel olarak Avrupa sömürgeciliğinin Afrika'da ve özel olarak Alman sömürgeciliğinin Namibya'da sebep olduğu insani durum(lar)a ilişkin paylaştığı fikirleri oldukça aydınlatıcı olmuştur.

Bu kitap, Prof. Joseph B. Diescho'nun 12 ve 13 Mayıs 2015 tarihlerinde Ankara'da yaptığı konuşmaların dökümünden oluşmaktadır. AVİM bu kitap sayesinde, 'Kara Kıta'dan gelen değerli bir aydının fikirlerini okuyucuyla buluşturmayı hedeflemektedir. AVİM olarak Afrika'nın sömürgeleştirilmesi sürecinin ve özel olarak Namibya örneğinin ortaya çıkardığı deneyim ve sonuçların insanlığa anlatacağı çok şey olduğuna inanmaktayız.

AVİM

Avrasya İncelemeleri Merkezi

20. YÜZYIL BAŞINDA SÖMÜRGELEŞTİRİLMİŞ AFRİKA'DA TOPLU KATLİAM POLİTİKALARI: NAMİBYA'DAKİ SOYKIRIM VE ÇIKARILAN DERSLER

Prof. Joseph B. DIESCHO

Namibya Kamu Yönetimi Enstitüsü Direktörü

Sizlerle birlikte olmaktan dolayı duyduğum gurur ve sevinci ifade etmek isterim. Sizlere bir 'konferans' vermeyeceğim. Bunun için burada değilim. Sizlere, yaşanmış olayların soykırım olarak tanımlanıp tanımlanamayacağına dair Avrupa'da gerçekleşen tartışmaları anlamamıza yardımcı olacak bir hikayeden bahsedeceğim.

Türkiye, ziyaretçilerine pek çok şey gösteren ve öğreten bir ülke. Sadece Ortadoğu'da değil, aynı zamanda tüm dünyada. Türkiye'ye ilk defa geçen sene geldim. Türkiye hakkında bilgisiz olduğumu fark etmenin utancı içindeydim. Türkiye'nin (evrensel) medeniyete yaptığı katkıların farkında değildim. Tahmin edeceğiniz gibi Namibya sömürgeleştirildiğinde, buradaki kabileler ve toprakları

sömürgeciler tarafından bölündü. Benim kabilemin yaşadığı topraklar Almanlar ve Katolik misyonerler tarafından sahiplenildi. Sömürgeciler, kabile şefleri ile diğer inançların bu bölgede yeri olmadığına dair bir anlaşma yaptılar. Bu nedenle, çocukluğumda Katoliklik dışında inançların olduğunu bilmiyordum. Bunu söylüyorum çünkü bir Katolik olarak Kutsal Kitap hakkındaki cehaletimin farkına yeni vardım. İstanbul'dayken, İncil'de Türkiye'den bahsedildiğini öğrendiğimde çok şaşırıştım. Gezi rehberim, diğer Türkler gibi çok cömert biriydi. Bana rehberlik etmek konusunda, benden daha meraklıydı. Ben, ikinci gün yorgun düşmüştüm. "Sizi Topkapı Müzesine götürmeliyim" dedi. Yorgun olduğumu söylediğimde, "hayır, sizi oraya götürmeliyim" diye ısrar etti. Müzede bir odaya girdik ve Muhammed Peygamber'in ayakkabılarını gördüm. Meraklanmaya başlamıştım. İçimdeki münevver canlanmıştı bir anda; "gerçekten mi? Hala burada mı? Muhammed Peygamber'in kılıcı ve Davud'un kılıcı." Rehberim, Musa'nın suyu ikiye böldüğü asayı gösterdi. Titremeye başladım. İnanamıyordum. Musa'nın asası...Bunu duymuştum! Memleketteki arkadaşlarımı aradım: "Döndüğümde elimi sıkamak istiyorsanız para ödemeniz gerekecek...kendi gözlerimle gördüm, asayı." Aziz Pavlus'un Türkiye'nin topraklarında, Tarsus'ta doğduğunu bilmiyordum. Efes'in Türkiye'de olduğunu bilmiyordum. Ağrı Dağı'nın da Türkiye'de olduğunu bilmiyordum. Neden utandığımı anlayabiliyorsunuz, değil mi?

AVİM'e dünyada tartışılan konulara ilişkin durduğumuz noktayı ele alan bir tartışmaya katılmak için geldim. Sizi şuna karşı uyarmalıyım ki ben bir ders vermiyorum. Anlatmak istediğim bir hikayem var. Afrika'yı olduğu kadar Türkiye'yi de ilgilendiren bir hikaye. Çünkü Türkiye Afrika'dır ve Afrika Türkiye'dir.

Afrika'nın savaşa dair bir hikayesi vardır. Afrika, etnik çatışmaların ve kabileler arasında anlaşmazlıkların süregittiği bir kıtadır. Buna benzer bir çatışma kıtanın bir tarafında yaşandı ve bir grup diğerleri tarafından yok edildi. Ama buna soykırım denmedi; savaşın getirdiği bir durum olarak görüldü. Bir grup tamamen ortadan kaldırılmıştı. Bu sadece hayatta kalmak için verilen bir savaştı; bir var olma savaşıydı. Fakat kaybeden tarafta olan genç biri bir ağacın içine gizlendi. Savaş bittiğinde saklandığı yerden çıktı. Tüm tanıdıklarının ve ailesinin nasıl olmuş da öldürülmüş olduğunu hala anlayamıyordu. Ulvi bir hissiyat içinde şöyle dedi: "Hayır, biri bu savaş sonucunda mutlaka hayatta kalmıştır." Böylece, etrafta sorular sormaya başladı: "İnsanlar kaçmayı başarabildi mi?" Kabilesinden bazı insanların uzaklardaki bir kasabaya sığındıklarını öğrendi. O kasabaya gitmeye karar verdi. Üç gün boyunca yürüdükten sonra fark etti ki nereye gittiğini bilmiyordu. Bildiği tek şey üç gün boyunca yürüyor olduğuydu. Yolda gördüğü bir adama yaklaştı ve şöyle dedi: "Sizi rahatsız ettiğim için özür dilerim. Ben burada yabancıyım." Adam, karşılık verdi: "Evet yabancı olduğunu görüyorum. Ne istiyorsun."

20. Yüzyıl Başında Sömürgeleştirilmiş Afrika'da Toplu Katliam Politikaları: Namibya'daki Soykırım ve Çıkarılan Dersler

- Bongo Bongo adında bir kasabaya ulaşmaya çalışıyorum. Bongo Bongo kasabasını hiç duydunuz mu?
- Evet, Bongo Bongo kasabasının nerede olduğunu biliyorum.
- Teşekkür ederim. Bana yardımcı olur musunuz? Beni oraya götüren bir yol gösterir misiniz?"
- Şu tarafa doğru yürü. Orada bir yol var.
- Teşekkür ederim. Fakat yol orada ikiye ayrılıyor. Bir taraf sağa giderken diğeri sola gidiyor. Hangi tarafa sapmalıyım?
- Sağdan git.
- Kasabanın nerede olduğunu biliyorsunuz sanırım. Bongo Bongo'ya gitmem ne kadar sürer?

Adam gencin sorusunu şöyle yanıtladı: "Hayır, arkadaşım. Sana bu konuda yardımcı olamam. Bunu kendin bulmalısın." Bunun üzerine genç yoluna devam etti ve yol ayrımına geldiğinde sağ tarafa yöneldi. Yaşlı adam ona tekrar seslendi. Şimdi korkmaya başlamıştı. "Bana bir kötülük yapacak. Neden beni geri çağırıyor?" diye kaygılandı. Yaşlı adama doğru yavaşça yürüdü. Daha farklı bir konuşma gerçekleşti:

- Yabancı olduğunu söylemiştin.
- Evet.
- Bongo Bongo kasabasını aradığını söylemiştin.
- Evet.
- Sağa ya da sola sapman gerektiğini söyledim mi?
- Evet.
- Bongo Bongo kasabasına gitmenin ne kadar süreceğini bana sormuştun, değil mi?
- Evet sordum.
- Bir gün sonra orada olursun.

Genç, sordu: "Özür dilerim ama az önce sorduğumda kasabaya gitmemin ne kadar süreceğini bilmediğini söyledin. Değişen ne?" Adam ona şöyle yanıt verdi: "Görmüyor musun? Kasabaya gitmenin ne kadar süreceğini söyleyemedim, çünkü önce yürüyüşünü görmeliydim. Yol ayrımından buraya kadar ne kadar hızlı yürüdüğünü gördüm. Şimdi hızlı yürüdüğünü biliyorum. Kasabaya varman sadece bir gün sürecek."

İşte bu konu, Türkiye ile ilgili. Türkiye'nin nasıl yürüdüğünü gördük. Böylece Türkiye'nin 'Yeni Dünya'ya varmasının ne kadar süreceğini biliyoruz. Cehaletimiz çok derin. İkimiz de cahiliz. Afrika, bilgisiz. Türkiye de bihaber.

Benden genel olarak Afrika'daki toplu katliamlara, özel olarak da ülkemde yaşanan soykırımı ilişkin düşüncelerimi aktarmam istendi. Soykırım, Alman İmparatorluğu tarafından Herero ve Nama topluluklarına karşı yapıldı. Ben bugün bu konu hakkında görüşlerimi burada anlatırken, Türkiye şüphe, yanlış hüküm, iletişimsizlik ve tarihin yanlış yorumlanmasından, buna isterseniz revizyonist tarih deyin, oluşan bir yayılım ateşinin altında. Sizinle yaşanmış bazı konular hakkında dünya çapında ciddi bir duyarlılığın olduğu bir zamanda konuşuyorum. Dünya, bu konuları açıklığa kavuşturacak daha net tanımlar bulma çabası içerisinde. Özellikle Avrupa'da yaşananların nasıl tanımlanması gerektiğine ilişkin görüş ayrılıkları mevcut. Ancak, dikkat ediniz ki söz konusu olan tarihlerde yaşamış insanların hiçbiri şu an yoklar. Bu konu hakkında konuşamazlar. Onları, dünyada yaşananlar hakkında edindiğimiz sınırlı bilgiler çerçevesinde yargılayabiliyoruz; tahminlerimiz, bakış açılarımız ve bazen de siyasi çıkarlarımızı göz önünde bulundurarak değerlendiriyoruz. Başkalarını şu veya bu şekilde tanımladığımda bana ne faydası olacak? Afrika pek çok suçun işlendiği bir yer. Başa çıkmamız gereken bir dolu sorunumuz var ve şu an karşımızda olan pek çok mesele ancak üzerinde anlaştığımız ve konuştuğumuz kavramlar kadar basit. Eğer bir şeyin nasıl tanımlandığını bilmiyorsanız onun hakkında anlamlı konuşamazsınız. Örneğin, yaklaşık on beş sene önce, Coca-Cola, Ortadoğu pazarında bir kampanya hazırladı. Şunu söyleyebiliriz ki, eğer Coca-Cola bir kampanya başlatıyorsa, bu konu çok ciddidir. Amaçları Pepsi'yi pazardan silmekti. Böylece insanlar sadece kola içecekti. Amerikalılar her tarafa kola içen insanların afişlerini astılar. Bunlardan bir tanesi çok etkiliydi. Afişin sol tarafında bitkin halde yürüyen bir insan vardı. Ortada, bir kola içiyor ve afişin sağ tarafında Usain Bolt gibi koşmaya başlıyor. Reklamın ana fikri, yorgunsan kola iç ve canlan idi. Fakat Coca-Cola yaşama Ortadoğuların bakış açısı ile bakmayı başaramamıştı. Kampanyadan bir ay sonra, Coca-Cola satışları %80 azaldı. Kimse kola almıyordu ve şirket neden almadıklarını anlamaya çalışıyordu. Meselenin özü ise dünyanın bu bölgesinde yaşayan insanların sağdan sola doğru okuyor olmasıydı. Onların reklam afişinden anladıkları, Usain Bolt'un koşarken durup kola içmesi ve sonrasında bitap düşmesiydi. Yaşam tarzımızı yansıtan tüm unsurlar aslında şeyleri nasıl anladığımızı da belirliyor.

Bizler, şu an belirli bir bağlam içindeyiz. Türkiye ile birlikte yeni bir yola yöneldik. Türkiye ticari ilişkiler kurmak için çok çekici bir ülke. Türkiye, Yeni Dünya'yı anlayabilme çabasında oldukça ilerici. Türkiye'nin, yaklaşık on sene içerisinde, Afrika'da otuz dokuz tane elçilik açmış olması tesadüf değil. Bu ciddi bir ilerleme. Türk Hava Yolları ile uçtuğum için çok memnunum; muhteşemdi. Bağlamın değişmesi tesadüf değil. Türkiye dünyada çok önemli bir yer. Türkiye, dünyanın hangi yöne doğru gideceğini belirleyebilir.

Avrupa'nın bir parçası olmasına rağmen, Türkiye köleliğin ve sömürgeciliğin lekesini taşıyor. Türkiye, masumdur. Aslında, Türkiye'nin üstesinden gelmesi

20. Yüzyıl Başında Sömürgeleştirilmiş Afrika'da Toplu Katliam Politikaları: Namibya'daki Soykırım ve Çıkarılan Dersler

gereken şeylerden biri dünyaya karşı bu masumiyet ve saflığıdır. Saf olmaya devam edemezsiniz. Türkiye'nin meselelere daha fazla müdahil olmasına minnettarız. Bana, Somali'nin kırsal bölgelerine kadar girebilme cesaretini sadece Türkiye'nin gösterdiğinden bahsedilmişti. İngiliz Kraliçesi bu kadar ileri gidemezdi. Papa bu kadar ilerleyemezdi. Onlar, savaştan ve hastalıktan korkarlar. Fakat Türkiye gidiyor, çünkü orada yaşayan insanlarla iletişim kurmak istiyor. Bu tavrınız için size minnettarız.

Afrika'da yaşanan toplu katliamlar, yaşandıkları dönemin bağlamında incelenmelidir. Fakat bu katliamları daha iyi anlayabilmemiz için tarihte biraz daha geriye giderek meselenin arka planını anlamamız gerekiyor. Avrupa ekonomisinin ve bunun uzantısı olarak ABD, Kanada, Karayipler ve Güney Amerika ekonomilerinin köle ticareti olmasaydı gelişmeyeceğini hepimiz biliyoruz. Dolayısıyla, Afrika 'Birinci Dünya'nın gelişiminin bir parçasıdır. Kimse köle ticareti nedeniyle Afrika halkının maruz kaldığı insanlık dışı muameleyi hayal edemez. Bunlar, bahsettiğimiz soykırımsal dönemin öncesinde yaşandı. İzin verin, açıklayayım.

Barack Obama'nın Afrika'yı ziyareti hikayesi... Gerçek şu ki, Obama Gana'ya 2009 yılında gitti ve 2013'ün Haziran-Temmuz aylarında üç ülkeyi kapsayan bir 'Afrika gezisi' gerçekleştirdi. Sadece üç ülkeyi ziyaret etmek Obama'nın "Afrika gezisi"ydi. Sadece, üç. Bugün Afrika Birliği'nin üyesi olan elli dört ülke var. Üç ülke bunların %10'u bile etmiyor. Fakat Amerikalılar için bu bir Afrika gezisidir. Obama üç ülkeye, Senegal, Güney Afrika ve Tanzania'ya gitmek istediğini söylemişti. Bildiğiniz üzere, Amerikan başkanı çantalarını topladığı gibi bir ülkeye çekip gidemez. Kongre ile görüşüp ziyaretlerini ve yapacağı harcamaları gerekçelendirmesi gerekir. Başkan söyle diyor: "Senegal'e gitmek istiyorum." Kongre üyeleri soruyor: "Neden Senegal?". Obama cevap veriyor: "Senegal, Amerikan tarihi için önemli bir ülke, çünkü diğer şeylerin yanında, Senegal bizim köleleri gemilere yerleştirip Atlantik'i geçmeden önce onları kontrolden geçirdiğimiz yer." Afrika'daki kadınlar ve erkekler resmen esaret altına alınmıştı. Bu insanlar Senegal'deki Goree Adası'na götürülüyorlardı. Gözleri muayene ediliyordu. Dişleri sayılıyordu. Mahrem yerleri kontrol ediliyordu. Amaç için uygun fiziksel özelliklere sahip olduklarına, yani iyi bir köle olabileceklerine karar verildiğinde, yirmi beş metrelik bir yere tıklıp geri dönemeyecekleri bir yere gönderiliyorlardı; dönüşü olmayan bir yere. Bu insanlar buraya vardıklarında, bileklerine Atlantik'i geçtiklerinde hizmetkârı olacakları kişinin adı yazan bir isimlik takılıyordu. Bu isimlik onların kimliği oluyordu. İşte bu tam da kişinin kültürünü, tarihini, ismini ve en önemlisi kimliğini yitirdiği andı. İnsanlığa bakar mısınız? Kayıtlar en az on milyon Afrikalının, gemilere bindirildikten sonra yolda öldüğünü gösteriyor. Eğer bir köle gemide hastalanırsa okyanusa atılıyordu. Hasta olamazdınız. Bu silahla öldürülmekten daha kötü.

Senin ile ilgili olan her şey kaybolmuştur ve artık başka bir insana bir köle olarak aitsin, bir insan olarak değil. Artık, insan olmayan bir şeysin. Bu yüzden bir noktadan sonra siyahi Amerikalılara “üçte-beş insan” deniyordu. Sadece, “üçte-beş insan”. Bunun yüzdelik oranı nedir peki? 42%? Bu bağlam çok önemli. Peki, Namibya’da soykırım ne zaman gerçekleşti? Köle ticaretinden sonra.

Afrika’da yaşanan soykırımsal deneyimlerin zihinsel hazırlığı aslında Kasım 1884 yılında başlayan ve Şubat 1885’e kadar süren Berlin Konferansı’nda netleşmiş ve resmileşmiştir. Bu arada Berlin Konferansı bize Birinci ve İkinci Dünya Savaşları olarak anlatılan ‘Avrupa Kabile Savaşları’ndan önce gerçekleşmiştir. Bu savaşlar, Avrupalı güçler arasındaki ‘Avrupa Kabile Savaşları’dır. Konferansın amacı, hangi Avrupa ülkesinin hangi Afrika toprağını alacağına karar vermek ve Afrika’yı kendi tahayyüllerine göre yeniden düzenlemektir. Bugün biliyoruz ki, Afrika ülkeleri bu konferansın meyveleridir. Namibya’nın halkı ülkelerinin sınırlarını belirlemedi. Bunu belirleyen Avrupa’ydı. Almanya, Birleşik Krallık ve Portekiz idi. Benim ülkemi Almanlar aldılar ve “Alman Güneybatı Afrikası” dediler. O konferansta tek bir Afrikalı bile yoktu. Su ya da çay getirmek için bile yoktu. İngiltere; Nijerya, Botsvana, Basutoland, Güney Afrika ve Uganda’yı almıştı. Almanya ise Namibya, Tanzania ve Kamerun’u aldı. Namibya, Tanzania ve Kamerun’un birbirlerinden ne kadar uzak olduklarını biliyor musunuz? Birbirinden bu kadar uzak olan ülkelerin nasıl sahibi olabilirsiniz? İtalya şunu bunu aldı. Fransa’nın payına Senegal düştü. Portekiz ise Angola, Mozambik, Principe Adasını ve Gine- Bissau’yu aldı. Böylece Afrika’nın kişiliği yok olmaya başladı. Biz Namibyalılar olarak Alman İmparatorluğu’nun uzantısı olduk. Güney Afrika ise İngiliz krallığının bir uzantısı oldu. Orada yaşayan insanların önemi yoktu. Onların kaynakları ve iş gücü, ucuz iş gücü, sayesinde Avrupa ekonomisi gelişti.

Artık Afrikalılar gerçekten insan olarak görülüyordu. Onlar, Avrupalıların çıkarlarını gerçekleştirebilmeleri için araçtılar. Bugün konuştuğumuz dil bile sömürgecilik olmasaydı konuşacağımız dil değildir. Gerçek şu ki, bugün bile tüm Afrika kimin kimi sömürgeleştirdiğine göre ayrılmış durumdadır. Fransızca konuşan bir kesim var. Fransız olduklarına inanıyorlar. İngilizce konuşanlar var. Asla bir İngiliz kadını ve erkeği gibi olamayacaklar. Yine de, kendilerini İngiliz olarak görüyorlar. Angola, Yeşil Burun ve Mozambik’te Portekizce konuşuyorlar. Bunlar, en kötü etkilenenler. İsimlerini bile kaybettiler. Onlar artık De Santos, De Oliviera. Bizim aklımız çok karışık. Bu karışıklığın sebebi Portekiz, İngiltere, İspanya ve Fransa’nın uzantısı olarak görülmemiz. Bizim kimliğimiz bu.

Berlin Konferansı sonucunda Afrika’da sömürgeleştirilmemiş iki ülke var: Liberya ve Etiyopya. Etiyopya, sömürgeci sistemin dışında kalmayı başardı. Gerçek şu ki, Etiyopya kendine has özellikler taşıyan bir ülkedir. Farklı bir medeniyet kurmuşlar. Afrika’da kullanılan takvimden farklı bir takvimleri var. Afrika’nın geri kalanı

20. Yüzyıl Başında Sömürgeleştirilmiş Afrika'da Toplu Katliam Politikaları: Namibya'daki Soykırım ve Çıkarılan Dersler

yeni yılı Avrupalılar gibi Ocak ayında kutlarken, Etiyopya yeni yıla Eylül ayında giriyor. Afrika budur. Bir de Liberya var. Liberya, yöreye özgü bir uygarlık değildir. Liberya, Amerikan Başkanı James Monroe'nun çocuğudur. Başkan Monroe az sayıda köleyi gemiye geri bindirip Afrika'nın batı bölgesinde kalan bir yere gönderdi ve "sizi burada indiriyoruz. Bakalım kendinizi yönetebilecek misiniz?" dedi. Liberya ülkesinin adı özgürlük kelimesinden türemiştir. Liberya'nın başkenti Monrovia'dır ve Başkan Monroe'den gelmektedir. Fakat karışıklıklar burada sona ermedi. Ülkede Amerikalı Liberyalılar ve Afrikalı Liberyalılar olmak üzere iki toplum oluştu. Görünen o ki, kendilerini Afrikalıdan çok Amerikalı gibi hisseden kesim diğerlerinden üstün olduğuna inanıyor.

Benim anlatmak istediğim şey şu: İnsanlar sürekli üstünlük-şağılık kompleksinden mustarıpler. Kendimizi bazen diğerlerinden üstün görüyoruz, bazen daha aşağıda. Bu düşünce nerede olduğumuza göre değişir. Önemli olan maddi varlıktır. Eğer siz mahallede daha çok kıyafeti olan ve daha güzel bir evde yaşayan kişi iseniz, bu evi sevip sevmemenizden bağımsız olarak, kendinizi diğerlerinden daha üstün hissedersiniz. Çocuğunuz varsa ve yedi yarışın beşini kazandıysa, onda üstünlük kompleksi gelişecektir. Oysa diğerleri sadece hızlı bir koşucu olduğunu söyleyecektir. Afrikalı ve Avrupalılar birbirleri ile kurdukları ilişkilerde, kıyafeti olan Avrupalılar kıyafeti olmayan Afrikalılardan daha üstün olduklarına inandılar. Afrika'da bile bazı kabileler diğerlerinden daha üstün olduklarını düşünüyor. Namibya'da kendilerini diğer kabilelerden üstün gören iki kabile var. Onlara 'yürütme kabileleri' diyoruz. Bunların iş bulma imkanları var. İş bulmak için kurdukları bağlantıları var. Bir şekilde kendilerinin daha üstün olduğu fikrini benimsemişler. Uzun boylu insanlar kendilerini her zaman daha üstün görür. Usain Bolt'a diğer Jamaikalılar ile eşit konumda olduğunu anlatamazsın.

Namibya'daki toplu katliam, kölelik ve sömürgecilik dönemleri çok zor günlerdi. Almanlar her zaman üstünlük duygusuyla hareket ettiler; Aryan ırkı. Afrikalılar her zaman ikinci sınıf insan-altı varlıklar olarak algılandılar. Namibya'daki ilk madencilik girişimleri sırasında Alman yönetimi siyahların saat takmasını engelleyen bir yasa çıkardı, çünkü onların saatin kaç olduğunu bilmeye hakları yoktu; sadece çalışmaları gerekiyordu. Beyaz ekmek yemelerine izin verilmiyordu. Beyaz ekmek sadece beyaz insanlar içindi. Kasabada yalnızca bir tane bulunan dükkâna girmelerine neden izin verilmediğini hiçbir zaman anlayamadım. Bir gömlek almak istedikleri zaman vitrinin önünde dururlardı. Pencereye beyaz bir kadın gelir ve ne istediklerini sorardı. Gömlek veya ceket istiyorum, derlerdi. Beyaz kadın istenilen kıyafetin kumaşını, bedenini ve rengini seçerdi. Bu yüzden eskiden Afrika'da madenlerde çalışan insanların fotoğraflarına bakıldığında üstlerine oturmamış kıyafetler giydikleri görülür. Bunun nedeni, kendi elbiselerini seçememeleridir. Alkol kullanmaları da yasaklanmıştı. Bu yasağı anlayabiliyordum, çünkü çalışmaları gerekiyordu. En önemlisi, Almanların uyguladığı bir düzenleme vardı. Bu düzenlemenin adı *Väterliche*

Prof. Joseph B. Diescho

Züchtigungsrecht. Anlamı, babacan koruma hakkı. Herhangi bir beyaz, yaşı, cinsiyeti ve toplum içindeki konumu ne olursa olsun yavaş çalıştığını düşündüğü siyahi çalışanına şiddet uygulamak ile yükümlüydü. Böylece, siyahi çalışanı tembellikten kurtarmış oluyordu. Bu hak, siyahileri tembellikten babacan bir tavırla korumak için verilmişti. Bunun sonucunda pek çok insan öldü. Eğer bir Afrikalının çalıştığı madende tembellik yaptığı için öldürüldüğü yargıca bildirilirse, kanıtlar ve Avrupalının Afrikalıyı öldürdüğüne dair iddianın kanıtlanması için olaya tanıklık edebilecek ve o anda orada bulunmuş olan yedi siyahinin ifadesi gerekiyordu. Tahmin edebileceğiniz gibi bunun gerçekleşmesi pek mümkün değildir. Tüm bunlar, Herero ve Nama halkına açılan savaştan önce yaşandı.

Bahsettiğimiz soykırım Almanya'nın resmi siyasetinin, Alman Parlamentosu'nun yok etme emrinin sonucudur. Yok etme tabiri resmi belgelerde kullanılmıştır. Alman Sömürge Derneği (German Colonial Bund) *Vernichtungsbefehl* denilen bir kararname yayınlamıştı. *Vernichtung*, yok etme, imha etme ve ortadan kaldırma anlamına geliyor. Bu olay evinizdeki hamamböceklerini yok etmek için üzerlerine böcek ilacı sıkmanıza benziyor. Almanlar bir kararname çıkartarak Alman Güneybatı Afrika'sında Alman işgaline karşı çıkan Herero ve Nama halklarının yok edilmesini emretmiştir.

Avrupa'nın ve Türkiye'nin şunu açıkça anlaması gerekiyor ki “soykırım” istediğiniz gibi kullanabileceğiniz bir kelime değildir. Soykırım, bir grup insanın, belli fiziksel özelliklere sahip oldukları, belli bir dili konuştukları veya belli bir dinin mensupları oldukları için, emir doğrultusunda ve iradi şekilde bireysel ve topluca öldürmeleridir.

Papa, 1915 yılında burada yaşanmış olanları modern tarihin ilk soykırımı olarak betimlerken yanıyordu. Şundan eminim ki, Papa'nın elinde bu olayı soykırım olarak tanımlayabileceği olgusal gerçekler yoktu. Yirminci yüzyılda yaşanan ilk soykırım, Almanların bir emri çerçevesinde Namibya halkının %75'inden fazlasını, Herero ve Nama topluluğundan olduklarını varsayarak öldürmeleri ile gerçekleşmiştir. 65000'den fazla Herero ve 10000'den fazla da Nama öldürülmüştür. Eğer 1904 yılında bir halktan 65000'den fazla insanı öldürürseniz o halktan geriye kim kalır ki? Bu insanlar tutuklandı. Aslında tutuklanmadılar, ele geçirildiler, pusuya düşürüldüler, abluka altına alındılar ve canlı canlı ağaçlara asıldılar. Kadın, erkek ve çocuklar ağaçlara asıldı. Bazen Almanlar bu insanları tuzağa düşürmek için onları dua etmek ve hediye vermek bahanesiyle kiliselerde bir araya topladı ve hediye kutuları açıldığında hepsi öldü. Çünkü yasa “hepsini öldürün” demişti. Bu yüzden Namibya'nın bugünkü nüfusu sadece iki milyondur. Güneyde olan çoğunluk, Alman komutasının emri doğrultusunda yok edilmiştir.

Namibya'da yaklaşık yirmi beş bin Alman vardı. Fakat sadece Namibya'daki

20. Yüzyıl Başında Sömürgeleştirilmiş Afrika'da Toplu Katliam Politikaları: Namibya'daki Soykırım ve Çıkarılan Dersler

büyükbaş hayvanlar sayılıyor, burada yaşayan insanlar sayılmıyordu. Bölgede yaşayan insan sayısı ile ilgili bir fikriniz olamazdı, ama inek sayısını bilebiliriniz. Başka bir deyişle, inekler Herero ve Nama halkından daha önemliydi. Bu yüzden, bu bir soykırımdır. Bugün, bizim için çok önemli bir tarih olan 1915'te Almanlar, Güney Afrika'da doğan Avrupalılar (Afrikanerler) yani Güney Afrika'nın beyaz insanları olan Hollandalılar tarafından yenilgiye uğratılmıştı. 1915 yılında Almanlar Güneybatı Afrika'da güçlerini yitirdi ve Güney Afrika'nın beyaz insanları Namibya'yı Güney Afrika Birliği'nin beşinci eyaleti ilan ettiler. Çatışmalar yaşandı, birçok insan öldü. Fakat bu savaş soykırım olarak görülmedi; sadece bir savaştı. Almanlar, Afrikanerler tarafından öldürülmüştü. Fakat bu olay da bir soykırım değildi, çünkü insanların Alman oldukları için yok edilmesine dair bir karar verilmemişti. 1966 yılında Namibyalı siyah insanların silahlı mücadeleye girişmesi ile çatışmalar başladı. Onlar için Birleşmiş Milletler'e ve dünya kamuoyuna dertlerini anlatmak bir çözüm olmamıştı. Bu nedenle, silaha sarılıp özgürlükleri için savaşmaya karar verdiler. İki taraftan da birçok insan hayatını yitirdi. Bu olay da soykırım olarak tanımlanmadı, çünkü bu bir savaştı. Afrika'da bir dizi savaş zaten yaşanmaktaydı. 1960 yıllarında Nijerya'da yaşanan Biafra Savaşı bunların en başta gelenlerinden biriydi. Nijerya'daki bir grup insanın hükümetten ayrılmayı seçmesi sonucunda binlerce insan öldü. Bu olay soykırım tanımına hiçbir zaman uymadı, çünkü sadece bir savaştı. Güney Afrika-Angola savaşı, Güney Afrika-Namibya savaşı, Angola ve Mozambik'te yaşanan sömürge savaşlarında pek çok kayıp verildi. Onlar da asla soykırım olarak sınıflandırılmadı.

Şunu net bir şekilde söylemek istiyorum ki, ben bu yaşananları uydurmuyorum. Belgeler mevcut. Dürüst tarihçiler de bugünün dünyasında yaşanmış ilk soykırımın Namibya'da olduğunu doğrulayacaktır. Bu bilgi doğrultusunda yaşanmış olayların soykırım olarak tanımlanıp tanımlanmayacağına karar verebiliriz. Dünyanın çeşitli yerlerinde öğrenim görmüş bir siyaset bilimcisi olarak kendimle çelişme korkusuna düşmeden şunu söyleyebilirim ki, Anadolu'da 1915 yılında yaşananlar soykırımın yanına bile yaklaşmıyor. Savaştır, evet. İnsanların canını yakan anların yaşandığı bir dönem, evet. Acı dolu, evet. Gereksiz, belki de. Fakat şu sebeplerden ötürü soykırım değildi:

1- Soykırım suçunun tanımı açık bir şekilde yapılmıştır. Arşiv belgelerinde o zamanın Türk devleti olan Osmanlı İmparatorluğu'nun Ermenice konuşan insanları ayırdığı ve Ermeni oldukları için ölümlerine hüküm verdiğini belirten tek bir dosya bile bulamadım. Siz benden iyi biliyorsunuz ki, Türkiye o dönemlerde ulus inşa sürecinde olan bir devlettir. Çatışmalar yaşanıyordu. Ermeni toplumunun çoğunluk olduğu Rusların da bulunduğu bölgelerde daha fazla olaylar oluyordu. Ama bunlar soykırım değildi. Savaş bittiğinde kimsenin eli temiz değildir. Kanın ve acının olduğunu kabul etmemiz gerekiyor. Fakat olmamış olan olayları yaşanmış gibi anlatmamamız gerekir. Şunu açıklığa kavuşturmak istiyorum ki, bu olay savaşın talihsiz yönlerinden biriydi, fakat soykırım değildi.

2- Namibya’da, Herero ve Nama insanların soykırımı uğradığı zamanlarda, Alman ilerleyişi sırasında öldürülen başka gruplar da vardı. Kuzeydoğuda bulunan Kavangolar benim halkımdı. Krallardan biri ve bazı kişiler misyoner ofislerinin açılması için topraklarını terk etmedikleri nedeniyle öldürüldüler. Bunların öldürülmesi bir soykırım değildi. Çünkü o zaman bunların öldürmesi için verilmiş bir karar yoktu. Çatışma zamanıydı ve Almanlar “yolumun üzerindesin. Bu yüzden seni ortadan kaldırmam gerekiyor” dedi ve de bunu yaptı. Namibya’da soykırım ise Almanların 1904 ve 1908 yıllarında Herero ve Nama halklarını öldürmeyi emreden kararnameleleri çıkardığı zaman gerçekleşti. Diğerleri ise sömürgeleştirme döneminde gerçekleşen kayıplardı.

3- Almanya sadece Namibya’da değildi; Kamerun ve Tanzania’daydı aynı zamanda. İngiltere kıtanın her yerindeydi. Fransa’da buradaydı. Portekizliler de. Zaten, Afrika’ya ilk olarak Portekizliler gelmişti. Fakat Portekizlilerin, günümüz Angola’sında öldürdükleri insanların soykırım kurbanı olduklarına dair bir suçlama bulamazsınız. Çünkü Portekiz hükümetinin Angola’daki insanları öldürme niyetiyle aldığı bir karar yoktur. Umarım ne anlatmak istediğimi anlamışsınızdır. Soykırım belli bir dile, ırka, tarihe ya da dine sahip bir topluluğa veya topluluklara kasıtlı olarak zarar verme niyetiyle gerçekleştirilen çok özel bir eylemdir. Bu sebeple tüm savaşları soykırım ile eş tutamayız.

4- 1994 yılında Ruanda’da yaşanan toplu katliamlar soykırım olarak değerlendirilmiştir. Tarihi ve siyasi belgeler Ruanda’da bir soykırımın yaşandığını doğrulamaktadır. Neden? Çünkü tarihin kendilerine acımasızca davrandığı ve haksızlıklara uğradıklarını düşünen Hutu topluluğu, kanunu kendi ellerine almaları gerektiğini düşündüler. Şöyle dediler: “Tutsiler’i öldürme zamanımız gelmiştir” ve radyoda şöyle bir kararname duyuruldu: “Hamamböceklerini yok edelim.” Tutsi halkına hamamböceği deniyordu. Çok kötü bir durumdu. Kötü olmasının başlıca sebebi, iki topluluk arasındaki ayırım keskinleştiğinde, kadınlar kocalarını Tutsi oldukları için öldürdüler. Kadınlar çocuklarını öldürüyorlardı çünkü çocuğunun babasının Tutsi olduğunu biliyorlardı. Afrika’da biz şöyle deriz: “Sadece çocuğun annesi onun babasının kim olduğunu kesin olarak bilebilir.” Bir çocuğun yanlış bir babası olabilir fakat asla yanlış bir annesi olamaz. Anne bilir. Çocuklarının babasının Tutsi olduğunu bilen Hutu anneler, mutfaktan aldıkları bıçakla çocuklarının gözlerini oydu. Bunun ne kadar acımasız bir durum olduğu görülüyordu. Hutu halkından olan Roma Katolik Kilisesi’ne bağlı piskoposlar kilise aracılığıyla Tutsiler’i öldürüyordu. Çünkü Tutsiler’in öldürülmesi emredilmişti. Çok büyük travma yaşamış bir arkadaşım var. Kimse bu arkadaşımın yaşadığı acı ve üzüntü ile başa çıkamaz. Bazı geceler, Ruanda’daki soykırım aklıma geldiğinde uyku uyuyamaz. Babasının yatağında uyurken, birlikte büyüdüğü en yakın arkadaşı tarafından soğukkanlılıkla öldürülmesini hatırlıyor. En yakın arkadaşı Hutuydu ve kendisi Tutsiydi. Değınmek istediğim nokta şu, soykırım yanlışlıkla olacak bir şey değildir. Soykırım, bir grubun diğer bir grubu imha etme kararının bir sonucudur.

20. Yüzyıl Başında Sömürgeleştirilmiş Afrika'da Toplu Katliam Politikaları: Namibya'daki Soykırım ve Çıkarılan Dersler

5-Afrika'da pek çok savaş yaşandı. Şu an hala devam ediyor. 1960 yılında Nijerya'da Biafra Savaşı vardı. Uganda'da savaşlar vardı. Lesotho'da da savaşlar vardı. Hiç biri soykırım olarak tanımlanmadı. Fakat insanlar öldü. Bazen bir topluluk diğerinden daha fazla acı çeker, çünkü daha az güce sahiptirler. Burada çok net bir durumdan bahsetmek istiyorum. Türkiye, bugün Avrupa'da süren soykırım tartışmalarında kullanılan dil nedeniyle küçük düşürülmüş hissetmemelidir. Doğru olanı yapın. Mahalledeki delikanlı olduğunuzda sizi kıskanırlar. Türkiye dünyada çok iyi şeyler yapıyor. Kendinizi Avrupalı sömürgeci güçlerinden biri olan İngiltere, Fransa, İtalya ve Almanya yerine koyduğunuzda, Türkiye'ye de leke sürme çabası içerisinde olduğunuzu görürsünüz. Türkiye çok temiz. Bunu anlıyorsunuz. Bu jeopolitiğin, reel politikanın bir parçasıdır. Temiz kalan tek ülke olamazsın. O yüzden yapmamış olsanız bile şöyle derler: "Sen de yanlış bir şey yapmışsındır." Bayanlar ve baylar, Lütfen başka insanların sizi tanımlamasına asla izin vermeyin. Siz, İngiltere'nin, Fransa'nın ya da Vatikan'ın yorumuna göre şekil alacak bir ülke değilsiniz. Türkiye, Türkiye'dir.

6- Çatışmalar modern Türkiye'nin doğuşundan öncesine denk gelmektedir. Türkiye, 1923 yılında bugünkü Türkiye haline gelmiştir. Uluslararası Hukuk'un *pacta sunt servanda* ilkesine göre yönetici hükümet veya cumhuriyet kurulduğunda, sizden önceki idarecilerin iyi ve kötü eylemlerinin de mirasçısı olursunuz; bu kabul edilebilir. Ama bu doğru olmalı. Olaylar Atatürk'ten önce soykırım olarak tanımlanmadıysa, daha sonra da soykırım olarak tanımlanamaz. Yaşanan olayların zamana göre tanımı değişmez. Olaylar, gerçekleşenler üzerinden tanımlanır. Eğer geçmişte soykırım değilse şimdi de olamaz. Hukukta, bir kişi tecavüz ile suçlanıyorsa ve gerçekten tecavüz etmiş ise o zaman kişinin savunma avukatı "hayır tecavüz değildi. Tecavüz etme girişimiydi" diyerek kişiyi savunabilir. Başka bir deyişle, hikayenin parçası olmayan başka etkenler de vardır.

Ermeni meselesine dair yaşanan olaylar, tüm niyet ve amaçlar tarihsel, ontolojik ve sosyolojik olarak değerlendirildiğinde soykırım olarak nitelendirilemez. Acı dolu bir dönemdi, evet. Osmanlı hükümetinden herhangi bir yetkilinin "artık Ermenileri bulacağız ve bulduğumuz gibi öldüreceğiz" dediğini belgelendiren bir kanıt bulamadığımız sürece yaşananlar soykırım değildir. Holokost bir soykırım olarak nitelendirilmiştir çünkü bir topluluğun ortadan kaldırılmasına ilişkin emirler verilmiştir. Çok güvenilir belgelerden şunu öğrendim ki, belirli bir noktada ırkçıların lideri olan Hitler "bir ırkın üstünlüğü diye bir şey yoktur, fakat kendi propagandam uğruna, böyle bir kavram yaratacağım." demiştir. Yani, Holokost bir karardır.

Kadın ya da erkek olmak sizin elinizde değildir. Sizin elinizde olmayan şeyler için kendinizi suçlu hissetmeyin. Kendiniz olun. Türkiye'nin Yeni Dünya'nın parçası olmaya hakkı var. Ciddiyetle söylüyorum ki, dünya hasta bir yer. Dünyada toplu katliamlara sebep olan ve insanları sömürgeleştiren kişiler, Yeni Dünya'nın

izlemesi gereken yolu gösterecek olanlar olamaz. Albert Einstein şöyle demiş: “Bir problemi o problemi yaratan zihniyete sahip kişiler ile birlikte çözemezsiniz.” Bir Fransız filozof ise “geçmiş, geçmişte kalmıştır. Tanrı bile geçmişini değiştiremez” demiştir. Bunun ne demek olduğunu biliyorsunuz.

Şimdi, bunların hepsinden ne öğrendik? İlk olarak, insanlar, kendi başlarına bırakıldıklarında, yönlendirilmediklerinde kendilerine ve kendi türlerine karşı acımasızca davranabilir. İnsan doğası, eğitilmediği sürece bir felakettir. John Locke, Jean Jacques Rousseau, Thomas Hobbes gibi toplum sözleşmesi filozoflarından biri insan doğasının bozulmaya ve yozlaşmaya olan eğilimine karşı uyarıyordu. Thomas Hobbes “biz, insanlar olarak, birer canavarız.” derken gayet açıktı. *Bellum omnium contra omnes*. Yani, hepimiz hayatta kalmak için herkese karşı bir savaş yürütüyoruz. Kontrol altında tutulmadığımızda kendi kardeşlerimizin de canını yakabiliriz. Köleliğin ve sömürgeciliğin yaygın olduğu zamanlar geldi ve geçti. Bunu yapan insanların bizden daha az insan olduğu anlamına gelmiyor bunlar. Onları motive eden o zamanlardaki kendi varoluş krizleriydi. Keşke bu cümleyi açıklayabilmek için bütün bir günümüz olsaydı, ama şunu demek istiyorum ki, Afrikalı insanları esir almak sadece beyaz insanlara özgü bir günah değildi. Bunun en basit sebebi ise Afrikalıların da köle ticaretinde yer almış olmasıdır. Köle ticareti, Afrikalı krallar ve kabile şeflerinin katılımı olmadan gerçekleşemezdi. Güney Afrika’daki ırkçılık siyah insanların katkısı olmasaydı bu kadar uzun sürmeyecekti. Burada konu insan hayatıdır. Vurgulamak istediğim nokta, kölelik ve sömürgecilik tarihine bakarak kendimizi haklı görmememiz gerektiğini öğrendiğimizdir. Afrika da bu sürecin bir parçası olmasaydı, Avrupa ve Amerika başarılı olamazdı.

Öğrendiğimiz ikinci şey ise, Karl Marks’ın haklı olduğudur. Özel mülkiyetin ortaya çıkışı insanlığın kafasını karıştırmıştır. Avrupalılar ilk defa Angola’ya geldiğinde buldukları herkes yarı çıplaktı; sadece bir zamanlar sahip oldukları bir keçinin derisinden bir parçayı üzerlerinde taşıyorlardı. Avrupalılar ise giyinikti. Afrikalıları kendileri ile eşit bir toplum olarak görebileceklerine inanıyor musunuz? Onların gözünde Afrikalılar insan değildi. Kendimizden biliyoruz; bir toplulukta en eğitilmiş olan kişi sizseniz, diğerlerini denginiz olarak görmüyorsunuz. Onların unutulması ve dinlenilmemesi gerektiğini düşünüyorsunuz. Bir de bu duruma ırk faktörünü eklediğimizi hayal edelim. Beyaz insanlar mavi gözleri, düz saçları ve sabun kokan tenleri ile geliyorlar. O an orada eşitlik yoktu. Bunu istemeden söylüyorum. Bugün bile ülkemde ve Güney Afrika’da önceden Avrupalıların Afrikalılara karşı sergilediği tutumu bugün üst ve orta sınıf Afrikalıların alt sınıf Afrikalılara karşı davranışlarında bulabilirsiniz. Vaftiz törenine, düğüne veya cenazeye gittiğinizde yemek servis edildiğinde, üst sınıfın masa örtüsü ile serilmiş bir masada, geri kalanların ise kumun üzerinde yediğini görebilirsiniz. Servis edilen yemekler bile aynı değildir. Fakat beyaz bir adam, onlara nereye oturması gerektiğini söylememektedir. Kölelik ve

20. Yüzyıl Başında Sömürgeleştirilmiş Afrika'da Toplu Katliam Politikaları: Namibya'daki Soykırım ve Çıkarılan Dersler

sömürgeciliğin bir sonucu olarak Afrikalılar, beyaz insanları üstün olarak kabul eden zihniyeti içselleştirmiştir. Biz bunu öğrendik. Bu yüzden Güney Afrika'da yabancı düşmanlığı var. Siyah Güney Afrikalılar kimi öldürüyor? Güney Afrika'da yaşayan diğer Afrikalıları, çünkü bugün Güney Afrika'daki beyaz insanlar yabancı olarak görülüyor. Hintliler yabancı olarak görülüyor. Sömürgecilik ve kölelik Afrikalı siyah insanların çok ciddi bir hastalıktan, bir psikozdan, kendinden şüphe etmekten, kendine acıtmaktan ve kendinden nefret etmekten mustarip olmalarına neden oldu. Bu yüzden bugün Afrika'da çok ciddi bir rahatsızlık var. Afrikalı kadınların saçları sizin burada sahip olduğunuz “Brezilya modeli” yada “Çin modeli” saçlardan daha uzun. Çünkü onlar bu dünyaya geldikleri halleriyle güzel olmadıklarını düşünüyor. Biz bunu kölelik ve sömürgecilikten öğrendik. Toplu ölümler Afrikalıların bedenlerinden çok psikolojilerini öldürmüştür. Biz bu dünyanın nazik bir yer olmadığını öğrendik. Afrikalı birinin bunu ifade etmesi çok acı verici. Eğer beyaz insanlar Afrika'ya gelmeseydi Afrika bugün bu durumda olmayacaktı. Afrika'da ekonomisi gelişmiş ülkelerin başlarında beyaz insanların bulunduğu Güney Afrika, Namibya ve Zimbabve gelir. Siyah insanların kendi kendine yaşadığı Afrika ülkelerinde ise gelişmişlik seviyesi düşüktür. Bunu istemeye istemeye belirtiyorum ki, Demokratik Kongo Cumhuriyeti Afrika kıtasının en zengin ülkesidir fakat yol ve altyapı sistemi yoktur. Açgözlülük ve yolsuzluk çok yaygındır. Kaynakların yönetimi ve altyapı sistemleri gibi konuların Afrikalıların güçlü olduğu alanlar olmadığını söyleyeceğim çünkü bunları ifade edebileceğim daha nazik kelimelere sahip değilim, Ali Mazrui şunu belirtiyor ki, Afrikalıların kendi çabaları ile ülkelerini geliştirememesinin sebebi iklim tarafından şımartılmalarıdır. İklim yıl boyunca güzeldir ve Afrikalıların kışın sert geçmesine ilişkin korkuları yoktur. Tuğladan evler inşa etmiyorlar, çünkü her mevsim ısınabiliyorlar.

Demek istediğim şu ki, eğer Afrika sömürgeleştirilmeseydi bugün bu halde olmayacaktı. Bu çok üzücü. Afrika'da beyaz insanlara ihtiyacımız olduğunu da öğrendik. 1994 yılında Mandela, Güney Afrika'nın başkanı oldu. Onun konuşmalarından bazılarını yazma ayrıcalığı bana verilmişti. 1994 Eylül ayında Tanzanya başbakanı Nyerere onu ziyaret eden kişilerden biriydi. Nyerere, başbakanlık dönemini tamamlamıştı ve Mandela ile özel olarak konuşmak istediğini belirtti. Mandela'ya şunları söyledi: “Bizim yaptığımız hatayı sen yapma. Hatamız beyaz insanları kaçırmaktı. Onlar olmadan ülken istediğin hızda gelişme gösteremez.” Önemli olan nokta şudur ki, tarih tarih olmuştur. Bugün Afrika siyah halk ile birlikte yaşayan beyazların da bulunduğu bir kıtadır. Beyazların üstün olduğunu söylemiyorum. Açıkça ve basitçe şunu belirtiyorum: Beyaz insanların, belki de kış mevsiminden korkmalarından dolayı, yenilikçi düşünceleri ve yaratıcılıklarını katarak iş yapabilme yeteneği var. Afrikalılar ise güzel ilişkiler kurma konusunda büyük bir zenginliğe sahipler. *Ubuntu*, yani beyaz insanlar olmasaydı bizim gelişme düzeyimiz bugünkü kadar yüksek olmazdı. Afrika ruhu olmasaydı, Afrika'da hiçbir zaman barış olmazdı. Arkadaşlar bu çok

ciddi. Eğer Afrika’da beyaz insanları alt-insan olarak gören ırkçı bir yaklaşım olsaydı, Güney Afrika’daki ırkçılık ve Namibya’nın sömürgeleştirilmesi ardından taraflar arasında barış olması söz konusu olmazdı. Başka bir deyişle, eğer baskı altında olan beyazlar ve gücü elinde bulunduranlar azınlık siyahlardan oluşsaydı, beyaz insanlar kendilerine yapılanlar sonrasında siyahların olduğu kadar affedici olmazlardı. Herkese eşit davranmak Afrika ruhunun bir parçasıdır. Çünkü biz *ubuntu* yani “ben, ben olduğum için sen, sensin” diyoruz. Diğerleri diğerleri olduğu ve olacağı için biz biziz. Afrikalılar için, kurdukları ilişkiler çok önemlidir. Bu nedenle, Avrupalıların yenilikçi, soyut dünyalarını, Afrikalıların insana bakış açısını yansıtan düşünceleri ile birleştirmeye yönelik bir tutum sergilemenin önemini öğrendik. Şunu öğrendik ki, insanın dış kabuğu olan derisini ortadan kaldırdığımızda hepimiz aynı kanı taşıyan insanlarız. Derimizin altında olan şey tamamen aynı. İnsanlığımızın da aynı olduğunu anlamak uzun zamanımızı aldı.

Sonuç olarak, dünyanın gün geçtikçe daha da küçülen kocaman bir köy olduğunu öğrendik. Hiçbir ülke kendi kendine yapamaz. Hiçbir ülke diğer insanlarla çalışmadığı sürece barış ve istikrar içinde kalamaz. İşte bu yüzden Türklerin gösterdiği çabaya hayran kaldık. Türkiye’ye bize Yeni Dünya’nın ruhunu gösterdiği için borçluyuz. Artık mesele “ben senden iyiyim” ya da “ben senden kötüyüm” değil. Bu, masaya ne koyduğunla alakalı. Bana zayıflıklarımı ve güçlü olduğun yanını göster, ben de sana göstereceğim. Böylece dünyayı daha yaşanabilir kılmak için ortak gücümüzün ne olduğunu keşfedelim. Dün Namibya’da, Güney Afrika’daydım. Şimdi, buradayım. Buradan ayrılıp ertesi sabah Namibya’da bir toplantıya katılabilirim. Bu, harika değil mi? Geçmişten olanlar için her ne kadar hayal kırıklığı içinde olsak da, sonunda şunu gördük ki, bugün burada olmamızı olanaklı kılan kişilere teşekkür etmek için grameri, dili ve telaffuzu öğrenmeliyiz. Dünya, bugün kesinlikle eskiden olduğundan daha barışçıl bir yer ve bunu sağlayan kişilere teşekkür etmeliyiz.

Kendi küçük dünyamda, kendi adıma teşekkür ediyorum. Dün, Atatürk’ün kabrinin bulunduğu yere gittim. Okudum, gördüm ve keşke bu hikayeyi daha fazla Afrikalı ile paylaşabilseydim diye düşündüm. Atatürk’ün üç sözünü okudum. Üç sözünde de medeniyet kelimesi geçiyor. Biz bir ülkeyi, yeni bir medeniyeti savunuyoruz. Eğer bana bu dünyayı nasıl daha iyi bir yer haline getirebileceğimizi soracak olursanız cevabım yeni bir medeniyet kurmak olurdu. Türkiye ise bu medeniyetin kurulmasına öncülük edecek bir ülkedir. Öyle bir medeniyet olmalı ki, biz, yani tüm insanlık, birleşecek, zayıf ve güçlü yönlerini bir araya getirerek dünyayı daha yaşanabilir kılmayı hedefleyecektir. Türkiye’ye çok teşekkür ediyoruz. Bizler ve çocuklarımız için ortak bir yaşam alanı oluşturma projesinin parçası olduklarından dolayı özellikle de gençlere teşekkür ediyorum.

Teşekkürlerimi sunarım.

20. Yüzyıl Başında Sömürgeleştirilmiş Afrika'da Toplu Katliam Politikaları: Namibya'daki Soykırım ve Çıkarılan Dersler

AVİM Konferans Kitapları

- REGIONAL INTEGRATED TRANSPORT CORRIDORS PROJECT (İngilizce)
- ADDRESS BY H.E. AMBASSADOR NACİ KORU, DEPUTY MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS OF THE REPUBLIC OF TURKEY AT CENTER OF EURASIAN STUDIES (İngilizce)
- A GENERAL LOOK AT ASIA AND TURKEY'S PRIORITIES: PROSPECTS AND PRIORITIES OF TURKEY IN ASIA (İngilizce)
- AVRASYA PERSPEKTİFLERİ: KAZAKİSTAN VE TÜRKİYE'DEN BAKIŞ
- CAUCASUS AND AZERBAIJAN (İngilizce)
- SOUTH EAST EUROPE, THE BALKANS: PROSPECTS FOR THE REGION (İngilizce)
- TURKISH-ARMENIAN DIALOGUE (İngilizce)
- TURKEY'S AND TAIWAN'S OUTLOOK ON EURASIA-PACIFIC (İngilizce)
- TÜRKİYE-İRAN: AVRASYA COĞRAFYASINDA KAFKASLAR VE ORTA ASYA ODAKLI BÖLGESEL BİR İŞBİRLİĞİ
- ERMENİSTAN-AZERBAJYAN DAĞLIK KARABAĞ İHTİLAFI: BÖLGESEL BARIŞ VE GÜVENLİĞE VE KOMŞULUK İLİŞKİLERİNE BİR TEHDİT
- REGIONAL COOPERATION POSSIBILITIES AND PROSPECTS FOR THE FUTURE IN THE CAUCASUS (İngilizce)
- 28 OCAK AİHM PERİNÇEK-İSVİÇRE DURUŞMASININ IŞIĞINDA TÜRK-ERMENİ SORUNU
- TAYVAN – ÇİN HALK CUMHURİYETİ İLİŞKİLERİNDE SOSYOLOJİK DÖNÜŞÜM
- TÜRK KONSEYİ (KENEŞİ) VE BÖLGEDEKİ GELİŞMELER IŞIĞINDA AVRASYA'DA İŞBİRLİĞİ
- PROSPECTS FOR TURKISH-ARMENIAN RELATIONS (İngilizce)